

Erdoğan'ın Vaatlerinin Karşılığı Olduğuna Toplum İkna Olmuş Durumda

Seçime girilen son düzlükle birlikte ittifaklar, beyannamelerini ve vaatlerini seçmene anlatmaya devam ediyor. Seçmenler, adayların iç ve dış politika söylemlerinden yaşanan son gelişmelere olan yaklaşımlarına kadar tüm verileri ince eleyp sık dokuyarak karar verecek. Seçimin en güçlü iki adayının ve ittifaklarının kazanmaları durumundaki senaryolar üzerine bir açık oturum gerçekleştirdik. Seçim öncesi son sayımızda Yayın Koordinatörümüz Ferhat Pirinççi moderatörlüğünde SETA Genel Koordinatörü Burhanettin Duran, Siyaset Araştırmaları Direktörü Nebi Miş, Dış Politika Araştırmaları Direktörü Murat Yeşiltaş, Toplum ve Medya Direktörü Talha Köse ve SETA Araştırmacısı Cem Duran Uzun seçim sürecini ve muhtemel senaryolar üzerinden seçim sonrasını Kriter okuyucuları için değerlendirdi.

MODERATÖR: FERHAT PİRİNÇÇİ

KATILIMCILAR: BURHANETTİN DURAN, NEBİ MİŞ, MURAT YEŞİLTAŞ, TALHA KÖSE, CEM DURAN UZUN

FERHAT PİRİNÇÇİ: Partilerin seçim beyannameleri açıklandı; çeşitli söylemler, vaatler var. AK Parti'nin kapsamlı seçim beyannamesi de halka duyuruldu. Sizce bu vaatler ve beyannameler, halk tarafından nasıl karşılanıyor? Sizce, iki tarafın da yapmış olduğu vaatler ve cumhurbaşkanı adaylarının söylemleri, vaatleri, seçmen nezdinde bir karşılık bulur mu veya seçmenlerin beklentisini karşılar mı?

BURHANETTİN DURAN: Türkiye'de 14 Mayıs kritik seçimlerine kısa bir süre kaldı. Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Millet İttifakı'nın adayı Kılıçdaroğlu arasında sert bir mücadelenin gerçekleştiği bir kampanya görüyoruz. Bu kampanyada vaatler de önemli. Beyannamelerde Türkiye'nin demokratikleşmesi, dış politikası, güvenlik politikaları gibi kritik konularda söylenenler de önemli, liderlerin Türkiye'yi geleceğe taşıma noktasında seçmene verecekleri genel algı da çok önemli. Son birkaç hafta içerisinde gözlenen en önemli şey, Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Kılıçdaroğlu'nun bu seçimi birinci turda alalım diye, yoğun bir çaba göstermesidir. Farkındaysanız Cumhurbaşkanı Erdoğan, TCG Anadolu'dan Akkuyu nükleer tesisine kadar, savunma ve altyapı yatırımları açısından birçok alanda yeni ürünler ortaya koyuyor. Bütün bunların hepsinin birbirinin peşi sıra gelmiş olması da çok farklı bir hava oluşturuyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, bu açılışlarla beraber ortaya koyduklarından biri, eser siyasetiyle Türkiye'nin kalkınmasının önceki seksen yıla göre, son yirmi yılda ne kadar önemli bir aşamaya geldiğini ve Türkiye Yüzyılı'yla da yeni bir şahlanış dönemine geçeceğini göstermek. İkincisi, vaatlerle ekonomik sorunların getirmiş olduğu gündelik hayat-taki sıkıntıları aşma yönünde; yani tüm bunları yine Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın aşabileceğine dair

seçmene güven vermek. Üçüncü bir konu da Türkiye'nin iddialarını, dış politikasının güvenliğini ancak Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın taşıyabileceği yönünde, bir gelecek perspektifi sunmak.

Bütün bunların içinde, mesela dış politikada, Türkiye ekseninde tam bağımsız ve Türkiye'nin çıkarlarına uygun bir politika setinin uygulanacağı yaklaşımı var. Bunların hepsinin seçimde bir karşılığının olduğunu düşünüyorum.

Kılıçdaroğlu'nun adaylığının ise belli bir kampanya çerçevesinde, bir sakin güç gibi tanıtılmaya çalışıldığını, polemiklerin diğer partilere, diğer parti liderlerine bırakıldığını görüyoruz. Fakat yine de tabii ki kimlik meselelerinin de tartışma ortamında olduğunu ve bunun seçimde bir karşılığı olacağını görüyoruz. Kılıçdaroğlu'nun en büyük dezavantajlarını ise şöyle sıralayabilirim: Bir, kendisinin icraatı yok. SSK tecrübesi iyi bir imaj vermiyor, geçmişte olsa bile. İkincisi, büyükşehir belediyeleri, İstanbul ve Ankara belediyeleri beklenildiği gibi vaatlerini gerçekleştiren belediyeler değil. Daha çok iletişim ve sosyal medyada aktifler. AK Parti'yle yarışabilecek bir performansı ortaya koyamadılar.

Daha da önemlisi Kılıçdaroğlu'nun en büyük dezavantajı, dış politika ve güvenlik konularında ne yapacağını belli olmaması hatta aksine PKK ve FETÖ çevrelerinden gelen destek meselesinin, onların politikasının belirlenmesini zora sokmasıdır. Benim beklentim bu başa baş seçimin, son bir haftada netleşerek, birinci turda Cumhurbaşkanı Erdoğan lehine sonuçlanabileceği yönündedir.

FERHAT PİRİNÇÇİ: Düşündüğünüzde, Cumhur İttifakı'nın ve Millet İttifakı'nın bu anlamda seçimin en güçlü iki adayı olan Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ve Kemal Kılıçdaroğlu'nun avantaj ve dezavantajları nelerdir?

NEBİ MİŞ: Önce Burhanettin Hocanın çizdiği çerçeveye, birkaç hususu da ben eklemeye çalıştım. AK Parti'nin çok kapsamlı bir beyannamesi var, muhalefette ise bir ortak politikalar metni var ama her parti kendi beyannamesini hazırlamadı. Örneğin CHP bir beyanname hazırlayarak, seçmenin önüne çıkmadı. Çünkü beyanname hazırladığında, söylem birliğine zarar vereceğini düşünüyor. Dolayısıyla bazı konuları öne çıkarıyor. İkincisi şu, beyannameler bir vizyon ortaya koyar. Beyannameler, daha çok siyasi elitlere, medyaya, uluslararası çevrelere, o partinin durduğu yeri, hem kimlik hem ideolojik hem de hizmet siyaseti olarak ve geleceğe yönelik de ekonomiden dış politikaya kadar nasıl bir politika izleyeceğinin çerçevesini sunarlar.

Ama tüm bunun ötesinde, beyannamelerin seçmene yansıyan tarafı şudur. Özellikle toplumsal talepler, günün koşullarına göre belirli vaatler ortaya çıkarır. Şimdi hem iktidar kanadının hem de muhalefetin vaatlerinde örtüşen konular var. Burada seçmen neye bakar? Seçmen, şuna bakar: Kim yapabilir? Yani muhalefet partileri biraz daha vaat siyasetini önceler. Çünkü geçmişten bugüne sınamamışlardır. Bunun için vaatlerini biraz daha geniş tutarlar. İktidarlar ise geçmişten bugüne, yaptıkları ve yapacaklarıyla sınanmış için daha somut, daha gerçekleştirebilir vaatlerle toplumun önüne çıkarlar. Şimdi Burhanettin Hocanın da söylediği gibi burada seçmenin şöyle bir karşılaştırma imkanı var, artık. Yani 21 yıllık bir iktidar var, AK Parti var, Erdoğan var. Bu 21 yıla bakarak neleri söz verdi, hangilerini gerçekleştirdi? Bugünkü verdiği sözleri de gerçekleştirebilir mi? Diğer taraftan muhalefette neye bakar, özellikle yerel yönetimlerde verdiği sözlerle. 2019 seçimlerindeki sözlerinin ne kadarını gerçekleştirdi, ne kadarını gerçekleştirmedi?

Kılıçdaroğlu'nun en büyük dezavantajı, dış politika ve güvenlik konularında ne yapacağını belli olmaması hatta aksine PKK ve FETÖ çevrelerinden gelen destek meselesinin, onların politikasının belirlenmesini zora sokmasıdır. Benim beklentim bu başa baş seçimin, son bir haftada netleşerek, birinci turda Cumhurbaşkanı Erdoğan lehine sonuçlanabileceği yönündedir.

Seçmenin şu anda bence hem Erdoğan hem de Kılıçdaroğlu açısından baktığı şey şu. Kim daha iyi yönetebilir ve kim verdiği sözleri yerine getirebilir? Bu anlamda, Erdoğan'ın yirmi bir yıllık bir siyasi, toplumsal sermayesi var. Küresel düzeyde kabul görmüş bir siyasi lider. Bugüne kadar seçmenler de genellikle karizmatik siyasi liderliğin etrafında birleşen bir bakış açısıyla Erdoğan'ı desteklemişler. Ve sonuçlarını da görmüşler ama Kılıçdaroğlu açısından baktığınızda özellikle muhalefetin bir yenilik arayışı var. O arayışta, Erdoğan'la yarışabilecek umut ettikleri lideri bir türlü bulamadılar. Ama en nihayetinde Kılıçdaroğlu, biraz da pazarlıklarla aday oldu. Ve ellerindeki imkan da aslında bu.

ERDOĞAN'IN AVANTAJI, VAATLERİNİN ARKASINDA DURACAĞINA DAİR TOPLUMDAKİ ALGI

FERHAT PİRİNÇÇİ: Aynı soruyu Talha Köse'ye yöneltilim. Bu seçim sürecinde hem ittifakların hem de cumhurbaşkanı adaylarının avantajları ve dezavantajları nelerdir acaba?

TALHA KÖSE: Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Cumhurbaşkanlığı İttifakı'nın avantajı şu; bugüne kadar icraat bazında düşünüldüğünde, çok fazla şey ortaya koydu. Ve bugün bir vaatte bulunduğu yapmış olduğu vaatlerin karşılığı olduğuna, olabileceğine dair toplumda bir algı var. Muhalefet ise vaatlerde bulunurken, insanların, kafalarında karar verici olarak üzerinde duracakları şey, vaatten ziyade iktidarı değiştirme vaadi. Yani ne söylerlerse söylesinler, aslında halk nezdinde bir etkisi çok olmuyor. Tabii dolayısıyla iktidarın, Sayın Cumhurbaşkanı'nın avantajı, vaatlerinin arkasında durabileceğine dair toplumda bir algı var. Bu çok pozitif bir şey. Muhalefet ise tamam biz hükümeti, mevcut siyasi kurguyu değiştirmek istiyoruz, diyor. Yani muhalefet kanadını bir arada tutan da bu. Ancak, bu da bir avantaj. Çünkü insanlar yirmi senedir bir şeyi yaşadılar. Bunun artısını, eksisini gördüler. Yani artısını görse bile, bir kısım insan bundan sıkıldı. Gençler için bu yeni bir hikaye değil. Dolayısıyla bunu değiştirmenin aslında kendi başına çekici bir yönü var. Ama şu belirsiz; muhalif altılı kurguya bakıldığında hepsinin farklı şeyler vaat ettikleri görünüyor. Bakıyorsunuz CHP'lilerin kendine göre beklentileri farklı. Davutoğlu'nun bu ideolojileri bir araya getirme tarzında büyük bir hikayesi var. Babacan ekonomide başka şeyler söylüyor. Dolayısıyla orada farklı farklı hikayeler var. Muhalefetin belki de buradaki en büyük dezavantajı. Yani Erdoğan'ı değiştirmenin alternatifini olarak yerine geçebilecek hikaye, çok ikna edici değil.

Erdoğan, TCG Anadolu'dan nükleer Akkuyu'ya kadar savunma ve altyapı yatırımları açısından birçok alanda yeni ürünleri ortaya koyuyor. Erdoğan bunları ortaya koyarak, eser siyasetiyle Türkiye'nin kalkınmasının önceki seksen yıla göre, son yirmi yılda ne kadar önemli bir aşamaya geldiğini ve Türkiye Yüzyılı'yla da yeni bir şahlanış dönemine geçeceğini gösteriyor.

DERSİM OLAYLARINI YAPAN KEMALİST SİSTEMİ GÖRMEYEREK, FATURAYI AÇILIM YAPAN İKTİDARA KESİYORLAR

FERHAT PİRİNÇÇİ: Burhanettin Hocam, son dönemde Kılıçdaroğlu'nun bazı söylemlerini duyduk; Alevi, Kürt kimliklerine dair. Sizce bunu dile getirmesinin arka planında ne var? Ve bunun seçmen nezdinde nasıl bir karşılığı olur?

BURHANETTİN DURAN: Hem Cumhurbaşkanı Erdoğan hem de Kılıçdaroğlu'nun yürüttüğü kampanyada kapsayıcılık, kuşatıcılık, Türkiye'deki farklı kesimleri, Kürtleri, Alevileri ve diğer toplumsal kesimlerin hepsini kucaklayıcı bir söylem görüyoruz. Fakat bir taraftan da bu kimlik meseleleri, acaba karşı tarafı eleştirirken nasıl operasyonel hale getiriliyor, diye baktığımızda, benim özellikle muhalefet cenahında daha güçlü olduğunu gördüğüm yarayışlı bir kutuplaştırma var. Yani söylenmeyen şeyleri söylenmişçesine sunan ve kendisini de bu şekilde savunan bir yaklaşım. Mesela Kılıçdaroğlu'nun Alevi videosu ve Kürtler videosu bunun tam örneği.

"Türkiye'de milyonlarca Kürt'e terörist muamelesi yapılıyor" söylemi, karşı tarafı ayrımcılıkla suçlayan ama gerçekte olmayan bir şeyi, kimlikçi siyaset malzemesi yapmaktır. Benzer şekilde Aleviliği, kendi Alevi kimliğini ortaya getirdikten sonra sanki karşı tarafı bir tür yolsuzlukla, haramzadelikle suçlarken, bu kimliği önde tutuyor olmanın dolaylı bir eleştiri olduğu iması var. Ama daha da önemlisi Alevileri ötekileştiren sistem diyerek, sanki AK Parti iktidarının Alevilerle ilgili yaptığı açılımları göz önünde bulundurmadan onu ayrımcılıkla suçlamaktadır. Halbuki burada Dersim olaylarını gerçekleştiren Kemalist sistemi ya da Alevilerin Cumhuriyet tarihi boyunca yaşadığı sıkıntıları gündeme getirmeden, bütün faturayı açılım yapan ve en son da Kültür Bakanlığı bünyesinde cemevlerine kültürel

statü vermiş olan AK Parti'ye yönlendirmiş olmasının, tersine bir kimlikçi siyaset olduğunu söylüyorum. Yani ayrımcılığı reddediyormuş gibi yapıp karşı tarafı ayrımcılıkla suçlayarak, yarayışlı bir kutuplaştırma siyaseti yaptığını düşünüyorum.

KILIÇDAROĞLU, KİMLİK POLİTİKALARINDA ADIMLAR ATAN HÜKÜMETE TEŞEKKÜR BORÇLU

FERHAT PİRİNÇÇİ: Talha Hocam, Alevilik üzerine yeni bir kitabınız yayınlandı, bir kez daha hayırlı olsun. AK Parti'nin, Hocanın biraz önce bahsetmiş olduğu Alevi açılımlarının yanı sıra CHP'nin söylemine baktığımızda bu kimlik siyasetinin nedenini nasıl açıklıyor ve netür sonuçlar öngörüyorsunuz?

TALHA KÖSE: Tabii her seçimin bir hikayesi var. Bu seçimin hikayesi, kimlik siyaseti değil. Kimlik siyaseti olmamasının temel nedeni ise AK Parti'nin aslında kimlik siyaseti meselelerini çözmüş olması yani Kürt meselesinde özellikle dille ilgili, kültürel haklarla ilgili birçok sorun çözüldü. Temsil bazında bir sorun kalmadı. Kürtlerin böyle kimlikle alakalı konularda şikayet edebilecekleri bir durum ortada yok. Benzer bir şekilde Alevilik için de öyle.

Bence Kılıçdaroğlu'nun rahat bir şekilde, Aleviyim diye çıkıp, bu konuyu gündeme getirmesi; aslında AK Parti'nin son 20 yılda atmış olduğu adımlarla, Alevileri belli bir kitlede, yani muhafazakar, İslamcı toplumsal kesimlerde meşru hale getirebilecek politikaları sayesinde ortaya çıktı. Bunun da önünü açan daha önceki Alevi açılımları ve atılan adımlar olmuştur. Dolayısıyla burada Kılıçdaroğlu'nun aslında bir ölçüde mevcut hükümetin kimlik politikalarında attığı adımlara bir teşekkür borçlu olduğunu da düşünüyorum.

MURAT YEŞİLTAS: Aslında Talha Hoca'nın söylediği bir taraftan doğru olmakla birlikte, bir taraftan da yani kimliksiz bir seçim atmosferi olduğu noktasındaki tezinde biraz zayıf olduğunu da bana gösteriyor. Yani evet, AK Parti birçok kimlik sorununu çözdü. Bu, CHP'nin seçim propagandasını daha rahat yürütmesi noktasında da bir fırsat alanı oluşturdu. Ama tersinden bakıldığında, her iki ittifak açısından da bir kimlik siyaseti alanının oluşturulduğunu söyleyebiliriz. Cumhuriyet İttifakı açısından zaten 2016'dan beri çok ciddi bir problem yok. Yani sosyolojik tabanda bütünleşme var, göreceli bir bütünleşme olabilir bu.

Ama Millet İttifakı açısından başta şu görüldü ve son bir buçuk yılda yaşanan sorun da buydu. Türkiye'de seçmen kitleleri ve motivasyonları açısından muhafazakar bir geniş taban olduğu ve bu tabanı da ikna etmenin bir şekilde Millet İttifakı üzerinden bütüncül bir kimlik oluşturmayı zorunlu kıldığı anlaşılıyordu. Bu zorunluluk durumu içerisinde CHP'nin tek başına bu zorunluluğu oluşturmayacağı çok netti, açıktı. Böyle olunca da CHP bir kimlik dönüşümü süreci geçirmeye çalıştı. Bunu başarmaya çalıştı ama burada da çok ciddi sorunlar ortaya çıktı. Diğer toplumsal kesimlere,

CHP'nin sekülerlerin, katı sert laikçilerin ulaşamadığı kesimlere ulaşma gibi Kılıçdaroğlu üzerinden yeni bir söylem alanı oluşturulmaya çalışıldı ama bunda açıkçası çok başarılı olmadı CHP. Onun yerine palyatif kimlik tanımlamaları geliştirmeye başladı. Seçimin son haftalarında ya da son aylarında Kılıçdaroğlu'nun ve özellikle CHP üyelerinin dini ya da dinsel bir retoriğe bürünmelerinin arkasında da bence bu zayıflık yatıyor. Yani bu zayıflığı kapatmak için yeni bir kimlik tasviri yapılmaya çalışıldı ama bunda başarılı olmadılar.

MUHALEFET ESER SİYASETİYLE YARIŞAMAYACAĞI İÇİN KİMLİK SİYASETİNE YÖNELDİ

NEBİ MİŞ: Bu önemli bir şey. Seçim dinamiğini belirleyen bir süreç olduğu için ben de birkaç şey söyleyeyim. Birincisi, kimlik bu seçimde nasıl kullanılıyor dersiniz, kimlik burada muhalefet açısından kullanışlı bir kutuplaştırıcı enstrüman olarak düşünülüyor. Yani 2018 seçimlerinden itibaren kutuplaşma siyasetinin, muhalefete yaradığını düşünüyorum. Niçin böyle? Çünkü eser siyasetinde hizmet ya da yatırım siyasetinde, vaatlerle iktidarla mücadele edemeyeceğini düşünüyor. Seçime gidilirken, iktidar 2023 vizyonu bağlamında her gün birkaç açılışı birden yapıyor. Siz eğer bunları tartışsanız kampanyalarda, akşam televizyon programlarında, medyada, o zaman muhalefet dezavantajlı konuma düşüyor. Kılıçdaroğlu, hem Aleviyim diyor hem Kürt meselesi üzerinden Kürtleri PKK'yla eşitliyor. Tartışmayı buraya çektiği zaman aslında icraat alanında, açılışlar alanında ve diğer AK Parti iktidarının yaptığı konuları perdeleyebiliyor, önemsizleştiriyor. Burada somut bir karşılık var. O da şu: Kamuoyu anketlerinde, özellikle yeni sosyolojinin ve gençlerin, bu kutuplaşma siyasetinden umutsuzluk, güvencesizlik ve kaygı hallerinin arttığına dair bulgular var. Muhalefet kanadı

Kimlik, bu seçimde muhalefet açısından yarayışlı kutuplaştırıcı enstrüman olarak düşünülüyor. Yani 2018 seçimlerinden itibaren kutuplaşma siyasetinin, muhalefete yaradığını düşünüyorum. Niçin böyle? Çünkü eser siyasetinde hizmet ya da yatırım siyasetinde, vaatlerle iktidarla mücadele edemeyeceğini düşünüyor.

bunu da bildiği için kimliği kutuplaştırıcı bir enstrüman olarak görüyor. Ve AK Parti'nin geçmişten bugüne siyasal söylemlerini de dikkate alarak, hem Alevi kimliği hem Kürt kimliği üzerinden bir siyasal tartışma başlattığında, bunun kendisine yarayacağını düşünüyor.

SEÇİM GÜVENLİĞİNE YÖNELİK TARTIŞMALAR SEÇİMİN MEŞRUIYETİNE GÖLGE DÜŞÜRMEK İÇİN ÇIKARILYOR

FERHAT PİRİNÇÇİ: Seçim güvenliğine gölge düşürecek tartışmalar çıkarmaya çalışılıyor. Seçimlerin güvenliği meselesine baktığımızda bu tartışmaların hukuki açıdan bir karşılığı var mıdır? Ayrıca seçimi muhalefetin kazanması halinde aralarında bağlayıcı bir protokol olmamasına rağmen bir sürü vaatler var. Bu vaatlerin hukuki alanda bir karşılığı var mıdır?

CEM DURAN UZUN: Son dönemde, son seçimlerde seçim hukuku konuları çok sık gündeme gelmeye başladı. Bu seçimde de Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ikinci defa adaylığının iki değil üçüncü defa olduğu, bunun olamayacağı, cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlarını adaylık durumunda istifa etmeleri gibi çok sayıda konu, şimdiden gündeme getiriliyor ve tartışılıyor. Aslında bunlara ben genel olarak baktığımda şunu hissediyorum. Özellikle bazı zorlama iddialara baktığımda Cumhuriyet Halk Partisi'nin vesayet döneminin etkisiyle geçmişte aynı 367 olayında olduğu gibi birtakım yargısal müdahalelerle, süreçleri yönetme düşüncesinin hala canlı olduğunu ama yargıdan bu konuda kendisine yeterince desteğin gelmediğini görüyorum ve bunu hissediyorum. Çünkü bazı yorumlar ve iddialar var ki, hukuki hiçbir yasal ya da anayasal altyapısı yok ama buna rağmen ısrarla savunuluyor ve iddia ediliyor. Bunun da seçimlerin meşruiyetine gölge düşürme amacını taşıdığını düşünüyorum.

Asıl sorumuza gelecek olursak, Türkiye'de seçimlerin güvenliği ve yönetimi konusunda çok güçlü bir tecrübe ve yasal altyapıya sahip olduğumuzu düşünüyorum. Normalde demokratik sistemler için seçimlerin yargısal denetime tabi olması yeterli görülürken, bizde seçimlerin hem yönetimi hem de denetimi bağımsız yargı organları tarafından yürütülüyor. Seçimlerin yönetimindeki en yetkili organ olan Yüksek Seçim Kurulu'nun üyeleri, Yargıtay ve Danıştay'da kendi genel kurulları tarafından seçiliyor. Yani bu Yüksek Seçim Kurulu üyelerinin seçiminde siyasal bir müdahale söz konusu değil. Aynı zamanda Yüksek Seçim Kurulu'nun bütün toplantılarına, en son genel seçimlerde en çok oy almış dört siyasal parti katılıyor. Bütün müzakerelerini izleyebiliyor. Sadece oy kullanamıyor temsilcileri. Ve bütün il ve ilçe seçim kurullarında parti temsilcileri var. Hatta asıl kararları alan ilçe seçim kurullarında siyasal parti temsilcileri oy kullanan asil üyeler şeklinde görev alıyor. Yani seçimlerin yönetimini ve denetimini bağımsız yargı yapıyor ve baştan sona kadar da bütün süreçlerde siyasal partilerin müdahalesi söz konusu.

Yine aslında yakından baktığımızda seçim kurullarına temsilci gönderebilen parti sayıları açısından muhale-

fetin daha çoğunluğa sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bu açıdan ben seçimlerin yönetimi ve denetimi konusundaki iddiaların, kaybetme durumuna karşı şimdiden bir nevi bahane üretilmesi şeklinde olabileceğini düşünüyorum.

Diğer konuya gelince seçimlerden sonra muhalefet kazanırsa, bu yaptıkları anlaşmaların, açıkladıkları belgelerin hukuki bir karşılığı var mı? Bunların hiçbir hukuki karşılığı yok. Bizim yeni anayasal sistemimize göre Cumhurbaşkanı yürütme yetkisinin tek sahibidir. Yürütme yetkisine sahip birisi olarak bakanların, cumhurbaşkanı yardımcılarını üst düzey yöneticilere atama yetkisine ve yürütme alanındaki her türlü kararı alma yetkisine sahiptir. Bunları yaparken de hiçbirinde kendisini destekleyen siyasal partilerin onayına ihtiyacı söz konusu değil.

YENİ DÖNEM PKK VE FETÖ İLE MÜCADELENİN TAMAMLANACAĞI BİR DÖNEM OLACAK

FERHAT PİRİNÇÇİ: Burhanettin Hocam seçimleri Cumhurbaşkanı Erdoğan kazanırsa ve bu çalışma performansı, ivmesi aynı şekilde devam ederse sizce yakın, orta ve uzun vadede Türkiye nerede olur, nasıl gelişmeler yaşar?

BURHANETTİN DURAN: Evet, çok yerinde bir soru. Aslında seçmenin nihai anlamda sandıkta vereceği karar, buna göre olacak. Yani Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın devam etmesi ya da Kılıçdaroğlu'nun kazanması durumunda Türkiye'de ne olur, Türkiye nasıl bir yere gider? Bir kere şunu söylemem lazım, Türkiye'de Cumhurbaşkanı Erdoğan kaybederse, iktidar değişimi olur mu? Ya da muhalefet kaybederse, Kılıçdaroğlu kaybederse, sokaklarda sıkıntı, kaos çıkar mı, gibi soruların, Türk demokrasisi açısından sıkıntılı sorular olduğunu ve Türkiye'nin geleceği için bütün adayların sandıktan çıkan sonuca teslim olacağına inanmamız gerekir.

Yeni dönemi, PKK'yla, FETÖ'yle mücadelenin tamamlanacağı bir süreç olarak görebiliriz. Büyük oranda bunlarla iyi bir mücadele yapılsa bile henüz FETÖ tümüyle ortadan kalkmış değil. PKK'nın da Irak'taki varlığı ve YPG olarak Suriye'deki varlığı devam ettiğine göre bu güvenlik politikalarının da bütüncül bir şekilde ele alınarak, yine göç meselesinde de peyderpey Türkiye'den geri dönüşün de sağlandığı bir hedef ortaya çıkacak.

Şimdi, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın perspektifi, 21 yıllık kalkınma hamlesinin bu önümüzdeki beş yıllık dönemde yeni bir şahlanış için bir altyapı olarak görülmesidir. Burada SiHA'lardan Milli Muharip Uçağa, TCG Anadolu'dan Akkuyu nükleer tesisine, TOGG'tan Karadeniz'deki gazın sahile, sisteme ulaşmasına kadar ve diğer mega projelerle birlikte düşündüğünüzde, çok önemli bir eser siyaseti var. Bunun, Türkiye'nin enerjiden savunmaya, güvenlikten dış politikaya, lojistiğe ve ekonomideki iddiasına kadar bütüncül bir politika için değerli bir zemin, bir altyapı olduğunu söylemem lazım. İşte bunun üzerinde Cumhurbaşkanı Erdoğan Türkiye'nin ekonomik anlamda bir buçuk trilyon dolara ulaşma, kişi başına gelir açısından da on altı bin dolara ulaşma hedefiyle yeni bir ekonomik hamle içerisine gireceğini görüyoruz.

Tabii dış politika anlamında güvenlik, savunma politikaları anlamında ise bir Türkiye eksenini çerçevesinde, Türkiye'nin önce kendi yakın çevresinde normalleşmeyi tamamlayarak bir güvenlik, istikrar, barış kuşağı kurmak, sonra kıta açılımlarını devam ettirerek, kıtalar bazında da etkin bir dış politika yürütmesini, sözü güçlü, gücü tesirli bir dış politika yürütmesini hedefleyecek. Üçüncü kuşak olarak baktığımızda da tabii dünyanın daha adil bir yapıya ulaşmasına, bir güvenlik mimarisine ulaşmasına Türkiye'nin söyleyeceği, etkili olacağı çok hususlar var. Burada lider diplomasisinin etkisini önemsememiz gerekir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın tahıl koridoru başta olmak üzere

Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Cumhur İttifakı'nın avantajı şu; zamana kadar yapmış olduğu şeyler yani bugüne kadar icraat bazında düşünüldüğünde çok fazla şey ortaya koydu. Ve bugün bir vaatte bulunduğu anda yapmış olduğu vaatlerin karşılığı olabileceğine dair toplumda bir algı var. Bence en büyük avantajı bu.

MUHALEFET KAZANSA BİLE NE TERÖRLE MÜCADELE NE DE DIŞ POLİTİKADA ÖNEMLİ ADIMLAR ATAMAYACAK

FERHAT PİRİNÇÇİ: Nebi Hocam, daha az olası bir senaryo üzerinden bakacak olursak; Cumhur İttifakı başarılı olmazsa, Türkiye'nin iç politikası açısından nasıl bir tablo bizi bekliyor?

NEBİ MİŞ: Muhalefetin yani Kılıçdaroğlu'nun kazanması halinde ilk meydan okuma; güç, yetki ve rant dağıtımının özellikle muhalefet partileri yapıları arasında nasıl olacağı üzerine olacak. Yani muhalefet aslında şu anda koalisyon olarak seçime gidiyor. Seçimden önce, kazanmaları halinde

birçok alanda ortaya koyduğu bu politikalar, aslında Türkiye'nin sert ve yumuşak güçlerini birleştiren ve Türkiye eksenini tahkim eden politikalar.

Yeni dönemi, PKK'yla, FETÖ'yle mücadelenin tamamlanacağı bir süreç olarak görebiliriz. Büyük oranda bunlarla iyi bir mücadele yapılsa bile henüz FETÖ tümüyle ortadan kalkmış değil. PKK'nın da Irak'taki varlığı ve YPG olarak Suriye'deki varlığı devam ettiğine göre bu güvenlik politikalarının da bütüncül bir şekilde ele alınarak, yine göç meselesinde de peyderpey Türkiye'den geri dönüşün de sağlandığı bir hedef ortaya çıkacak. Burada Türkiye'nin demokrasiye, insan haklarına, kalkınmaya, refaha, gelir dağılımına önem veren toplu bir şahlanış dönemine geçmesi önemlidir. Şunu görmek lazım. Cumhurbaşkanlığı sisteminin de uygulamasının ikinci dönemi olacak. Birtakım revizyonlar yapılarak daha etkin bir bütüncül politika setinin uygulanması sağlanacaktır. Bunun beraberinde gelecek olan şey yeni yüzyıla hazırlıktır. Yani yüzyılın ilk beş yılının böylesi bir hamleyle ortaya koyulmuş olması, Türkiye'nin uluslararası konumunu pekiştirecek, kazanımlarının geri gitmesini engelleyebilecek bir yerde olacak Türkiye.

başkan yardımcılıklarının, bakanlıkların, üst düzey bürokrasinin nasıl paylaşılacağına dair kendi aralarında bir müzakere yürüttüler. Seçimden sonra gerçekten seçimden önce yapılan bu müzakerelerdeki verilen sözlerin tutulup tutulmaması meselesi, muhalefetin önündeki en önemli meydan okumalardan birisi. İkinci mesele, parlamentoda elde ettikleri sandalye sayısı önemli. Bu, şundan dolayı önemli. Şimdi bugüne kadar hep güçlendirilmiş parlamenter sistem sözü vermişlerdi ama bunun mümkün olmayacağı biliniyor. Bugünkü seçimi kazansalar bile Anayasayı değiştirecek bir çoğunluğa ulaşamayacakları için bu güçlendirilmiş parlamenter sistem sözünü yerine getiremeyecekler. Dolayısıyla mevcut Başkanlık yani Cumhurbaşkanlığı sistemi içerisinde yönetmeye çalışacaklar. Ama bu yönetmede en büyük meydan okuma, dediğim gibi bir koalisyon sürecinin nasıl işletileceği.

Aslında burada en önemli mesele şu. Eğer muhalefet kazanırsa altyapısı, üstyapısı, yatırımları tamamlanmış yani anahtar teslim bir ülkede seçimi kazanmış olacak. Bu anlamda da muhalefetin bugünkü yerel yönetimlerde izlediği iktidar pratiğine benzer bir süreci işleyecek. Daha çok halkla ilişkiler faaliyeti yönetecek. Yatırımlarla ilgili, hizmet siyasetiyle ilgili, sosyal politikalarla ilgili belirli alanlarda adım atacak. Ve bunun üzerinden de yönetimini sürdürmeye çalışacak ama Erdoğan iktidarı dönemindeki gibi gerçekten böyle hem büyük projeler anlamında hem işte savunma sanayiinden teknoloji yatırımlarına kadar yoğun bir yatırım politikasını izleyeceklerini düşünmüyorum. İktidar yani koalisyonu ortaya çıkaran partilerin söylem birliğine zarar gelmemesi için buralarda da çok öyle önemli adımlar atamayacaklar. Çünkü hem terörle mücadele hem de dış politika, muhalefet açısından o birlikte yürümenin en büyük meydan okumalarından birisi.

MUHALEFETİN DIŞ POLİTİKA KURGUSU, DAHA FAZLA NATOCU DAHA FAZLA AVRUPACI OLMAK

FERHAT PİRİNÇÇİ: Aynı soruyu sizlere sorayım, özellikle Erdoğan'ın liderliğinde dış ve güvenlik politikasında nasıl bir değişim veya süreklilik bekliyorsun? Muhalefetin gündeminde nasıl bir değişiklik ve dönüşüm bekliyorsunuz?

Muhalefet, birçok dış politika başlığında birbirinden farklılaşan bir yaklaşım ortaya koydu. CHP'nin, Libya tezkeresi, Suriye tezkeresiyle ilgili yaklaşımı, Türkiye'nin Azerbaycan'a olan desteği noktasındaki yaklaşımı, genel veya ölçekte Ortadoğu yaklaşımı, Millet İttifakı'nın diğer üyelerinden önemli ölçüde farklılaşıyor. Şimdi bunun bir dezavantaj oluşturduğu kesin.

TALHA KÖSE: Türkiye olarak özellikle 2010'ların başından bu yana bir dış politikada belli krizlerle karşı karşıya geldik. Bu krizlerin bir kısmında normalleşme sürecine başladık. Yani dış politikanın bir ölçüde bölgesel aktörlerle restorasyonu söz konusu. Ancak küresel düzlemde dünyanın farklı bir yere gittiğini görüyoruz. Yani özellikle Çin ve Rusya'nın çok kutuplu bir dünya kurgusu ve Batının hakim olduğu o dünya paradigmasının dışına çıkmaya yönelik yaklaşımları var. Ve bu konunun aslında Batı dışında da kabul gördüğünü görüyoruz. Dolayısıyla Türkiye eksenli iddiası ve Türkiye eksenli vurgusu, bu bağlamda çok kutuplu dünyanın parametrelerine daha uygun bir çerçeve ortaya koyuyor. Ama muhalefetin yaklaşımına baktığımızda Türkiye'nin geleneksel Batı ittifakı ile ilişkilerini restore etmeye, daha fazla NATO'cu, daha fazla Avrupalı bir kurgu oluşturulmaya çalışılıyor. Ancak bu vaadin de karşı tarafta bir karşılığı yok. Yani Avrupa Birliği de kollarını açmış Türkiye'yi kabullenmeyi beklemiyor.

Dolayısıyla Türkiye'nin ortada duran temel meselelerine dair nasıl bir vaadi var diye düşündüğünde, aslında muhalefetin kendi aralarında konsensüs olmadığını görüyoruz. Davutoğlu'nun yaklaşımı, Kılıçdaroğlu'yla örtüşüyor mu? Yine İYİ Parti'nin buradaki dış politika yaklaşımı tam olarak nereye düşüyor? Gördüğüm kadarıyla muhalefet, aslında dünyadaki konjonktürel değişimlere uygun bir dış politika kurgusu vaat etmekten ziyade, Türkiye'nin alışıldık, AK Parti'nin değiştirdiği, son on yılda değiştirdiği kurgunun haricinde daha önceki döneme dönmeye yönelik bir vaadi var. Bence dış politika dosyası, muhalefet kanadında çok düşünülmemiş, üzerinde çok çalışılmamış bir konu.

MUHALEFETİN DIŞ POLİTİKA ANLAYIŞI MUĞLAK VE ÇELİŞKİLİ

BURHANETTİN DURAN: Muhalefetin en başından beri zorlandığı konu

dış politika, güvenlik, savunma alanlarının entegre bir şekilde iktidarın lehine olmasıydı. Buna ilişkin olarak çelişkili tavırları oldu. Hatırlarsanız Kılıçdaroğlu önce savunma sanayiindeki başarıları desteklediğini söyledi, Bayraktar üzerinden. Sonra özel sektörün bu şekilde olmasının sıkıntılı olabileceğini söyleyen Babacan'a katıldı. Kılıçdaroğlu şimdi, tekrar eski söylemine geri dönerek, savunma sanayiindeki gelişmeleri destekleyeceğini söylüyor. Aslında bu, muhalefetin iktidar karşısındaki bir zayıflığının, çaresizliğinin işareti. Savunma sanayiinin dışında, dış politikada da şimdi son dönemde Kılıçdaroğlu bazı açıklamalarla Rusya'ya bir şekilde teskin etmek isteyen denge politikasından öyle zannedildiği kadar da vazgeçilmeyeceğini, Rusya'yla da uzaklaşma olmayacağını söylemeye çalışan bir yerde duruyor. Fakat öbür taraftan da AB, NATO ve ABD'yle de ilişkileri yeniden kurma söylemi kuruyor. Dolayısıyla muğlak, çelişkili dış politikayı netleştirmeye çalışıyor ama bence ne kadar netleştirmeye çalışırsa çalışsın, bu çelişkileri artıracak demektir.

MURAT YEŞİLTAŞ: Şimdi, dış politikada muhalefetin dezavantajlı olduğunu söyleyebiliriz. Birincisi AK Parti'nin dış politikada son yirmi yılda çok bariz bir başarısı var. Yani Türkiye'yi dış politikada çok başka bir lige taşıdı. Türkiye'nin bölgesel etkisini derinleştiren ve pekiştiren bir dış politika süreci ve başarısı ortaya koydu. Küresel ölçekte birçok konuda Türkiye'nin aktif olarak rol aldığı bir ülke konumuna getirdi. Yani özet olarak AK Parti dönemi hem dış politikada bir demokratikleşme sürecinin yaşanmasını beraberinde getirdi. Yani dış politikanın hem bürokratik elitizmden ve bürokratik merkezinden çıkarılarak, toplum merkezli bir alana inşa edilmesi söz konusu oldu. Hem de bu alan, demokratik bir alana dönüştü.

Çünkü AK Parti döneminin ilk yıllarında hatırlanırsa biraz sivil bir asker ilişkileri bakımından askerlerin daha önde olduğu bir dış politika paradigması tesis edilme-ye veya sürdürülmeye çalışılıyordu ki bu paradigmada büyük ölçüde Soğuk Savaş sonrası dönemden kalma bir paradigmaydı.

Yine AK Parti'nin dış politika paradigmasının da getirdiği yenilik açısından Türkiye'nin jeopolitik portföyü çok genişledi. AK Parti sadece Türkiye'yi yakından ilgilendiren meselelerle ilgili değil de bütün küresel meselelerde konuşan önemli bir aktör oldu. Şimdi dolayısıyla AK Parti için bütün bunlar, bir avantaj. Bu dış politika, büyük ölçüde de toplum tarafından kabul görülen bir dış politika haline dönüştü. Yani Türkiye'nin Libya'da, Suriye'de, Dağlık Karabağ'da, Ukrayna'da, Ortadoğu'da daha önceki Arap Baharı öncesi dönemlerde Avrupa Birliği ekseninde aldığı dış politika kararlarının toplum tarafından desteklendiğini gördük.

Muhalefet açısından hem böyle bir jeopolitik portföy tecrübesi yok hem de parçalı yapısı nedeniyle dış politika paradigmasında bütüncül bir yaklaşım söz konusu değil. Cumhur İttifakı açısından dış politikada bütüncül bir yaklaşım oluşturulmuş durumda. Bu da

Türkiye'nin Rusya-Ukrayna Savaşı ve değişen uluslararası sistem nedeniyle Batı'nın eşit bir partneri olarak görülme ihtimali çok daha yüksek. Erdoğan seçimi kazanırsa muhtemelen son beş yılda Türkiye'yi ötekileştiren politikalarından vazgeçmek durumunda kalacaklar. Ve Türkiye'yle çalışmak zorunda olmalarından dolayı Türkiye'yi çok fazla da ötekileştiremeyecekler. Biraz zaruri bir durum ortaya çıkaracak.

Türkiye'nin özerklik politikasını daha bağımsız politikasını sürdürmek, genişletmek, benim biraz güçlendirilmiş özerklik olarak tarif ettiğim bir dış politika alanını tahkim etmek olarak ortaya çıkıyor. Bu hem Cumhur İttifakı'nın diğer üyeleri tarafından paylaşılan bir dış politika perspektifi hem de AK Parti'nin yabancı olmadığı, kendisinin inşa ettiği bir dış politika paradigması. Dolayısıyla bu paradigmanın muhalefet ölçeğinde nasıl karşılık bulduğunu, bugüne kadar göremedik. Tam tersi birçok dış politika başlığında birbirinden farklılaşan bir yaklaşım ortaya koydular. CHP'nin, Libya tezkeresi, Suriye tezkeresiyle ilgili yaklaşımı, Türkiye'nin Azerbaycan'a olan desteği noktasındaki yaklaşımı, genel veya ölçekte Ortadoğu yaklaşımı, Millet İttifakı'nın diğer üyelerinden önemli ölçüde farklılaşıyor. Şimdi bunun bir dezavantaj oluşturduğu kesin.

Bir başka dezavantaj da ben AK Parti açısından bu özerkliğin aynı zamanda lider merkezli de inşa edildiğini düşünüyorum. Yani Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın yürütmüş olduğu liderler diplomasisi, Türkiye'nin özerklik hem politika bağlamında hem de materyal unsurlar bağlamında sahip olduğu özelliğe yeni bir unsur, yeni bir vektör adeta katıyor. Ama muhalefet açısından Kılıçdaroğlu'nun böyle bir liderlik karizması ortaya koyabilmesi çok mümkün değil.

ERDOĞAN DEVAM EDERSE, BATI TÜRKİYE İLE YENİ BİR UZLAŞMA ARAYIŞINA GİRECEK

FERHAT PİRİNÇÇİ: Sizin de vurguladığınız gibi Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın yaptığı siyasetin artılarını görüyoruz Cumhur İttifakı bağlamında da. F-35 konusundaki yaklaşım, tahıl koridoru ve enerji meselesinde gibi birçok noktada ara buluculuğunu görüyoruz. Afrika'dan Batılı bütün ülkelerle yaptığımız iş birliği ve bu pozitif siyaset dengesi var. Ama Batı medyasında biz bunu

maalesef çok göremiyoruz. Seçim sonrasında Batı medyasında nasıl bir senaryo çıkar karşımıza?

MURAT YEŞİLTAŞ: Erdoğan'ın dış politikası Batı tarafından tasdik edilen bir dış politika değil. Yani birincisi Batı'ya birçok konuda alternatif oluşturabiliyor. Farklı bir Türkiye profili ortaya koyarak, birçok meselede Batı'dan ayrı düşündüğünü hem ortaya koyuyor hem de bunu pratik olarak gösteriyor. Rusya-Ukrayna Savaşı'ndaki Türkiye'nin dengeli politikası bunun en bariz örneklerinden bir tanesi. Öte yandan Batı içerisinde, Batı'nın da kurumsal bir parçası olduğu için Türkiye vazgeçilmesi çok kolay olmayan bir ülke olarak görülüyor. Dolayısıyla bu seçimde Batı'nın, eğer Cumhurbaşkanı Erdoğan iktidarını devam ettirirse, Türkiye'yle yeni bir uzlaşma arayışına girme ihtimali çok yüksek. Bunun da Türkiye ile var olan sorunların göreceli olarak biraz daha minimize edilmesine, Türkiye'nin Rusya-Ukrayna Savaşı'ndaki rolü ve değişen uluslararası sistem nedeniyle Batı'nın eşit bir partneri olarak görülmesine neden olma ihtimali çok yüksek. Erdoğan seçimi kazanırsa muhtemelen son beş yılda Türkiye'yi ötekileştiren politikalarından vazgeçmek durumunda kalacaklar. Türkiye'yle çalışmak zorunda olmalarından dolayı Türkiye'yi çok fazla da ötekileştiremeyecekler. Biraz zaruri bir durum ortaya çıkaracak.

Ama muhalefetin kazanması durumunda iki şey olacak. Bir tanesi tersinden Erdoğan'ı ötekileştirerek, Türkiye'yle Batı arasındaki ilişkilerin kötülüğünü ve problemi olmasını Erdoğan'a indirgeyen bir yaklaşım sergileyecekler. Ve burada bir tür geriye dönük beş yılı, on yılı temizleme imkanı doğacak Batı açısından. Ve tabii ki ikinci boyutu da yeni iktidarın Millet İttifakı olması durumunda, onlar da Batı'ya teşne, Batı'ya hazır bir politik kalıp, politik yapı ve ilişki biçimi oluşturacakları için de Türkiye'ye yönetilebilecek ve yönlendirilebilecek bir aktör muamelesi edecekler, etmeye çalışacaklar.

FERHAT PİRİNÇÇİ: Cem Hocam size terör ve HDP bağlamında bir sorum olacak. Cezaevinde olan ve terör örgütüyle iltisaklı bir parti liderinin her gün sosyal medyada en şedit şekilde boy gösterebilmesini bir yüksek demokrasi olarak mı görmeliyiz, yoksa demokrasi ve yargımızın bir zaafı olarak mı?

CEM DURAN UZUN: Öncelikle şunu şöyle söylemek lazım. Burada bir yanlış bilgi ve anlaşılma var. Selahattin Demirtaş adına yapılan sosyal medya açıklamaları, Selahattin Demirtaş tarafından bizzat yapılmıyor. Kendisinin ne sosyal medyaya erişimi var cezaevinden ne de dışarıda kendi sosyal medyasını kullanan kişilere anlık olarak devamlı bir şekilde bilgi verebilmesi mümkün. Selahattin Demirtaş çeşitli davalardan cezalar almış mahkum durumunda. Bu aldığı cezalardan dolayı hapis yatıyor. Bu sebeple sosyal medya, internet ya da devamlı bir şekilde telefona erişimi söz konusu değil. Bu açıklamaları, onun adına dışarıda birileri sosyal medya hesaplarını kullanarak yapıyor, diyebiliriz.

Bu açıdan aslında bu mesele- nin bir hukuki yargısal yönü var. Bu sorudaki konunun yargıyla ilgili diyebileceğimiz bir yargısal zaaftan, hukuki zaaftan çok bahsetmek mümkün değil. Burada daha çok siyasi ve demokrasimizin işleyişiyle ilgili meseleler söz konusudur diyebiliriz.

Yani HDP davasında kendisinin delil niteliğinde olduğunu söyleyebileceğimiz çok sayıda delilin bulunmuş olması bunun üzerine 6-7 Ekim Olayları gibi 37 insanın linç edilerek öldürüldüğü, olayların bizzat kışkırtıcısı, faili olarak, azmettiricisi olarak yargılanıyor olmasını göz önünde bulundurduğumuzda hala Selahattin Demirtaş'ın siyaset üzerindeki bu etkisini anlamak mümkün değil aslında. Ancak HDP'nin son yıllarda özellikle Cumhurbaşkanlığı seçiminde kritik bir güce ve role erişmiş olması, HDP'nin

oylarına muhalefetin büyük oranda ihtiyaç duyuyor olması, cumhurbaşkanlığı seçimi ve meclis çoğunluğunu elde edebilmek için ısrarla Selahattin Demirtaş'ın siyasi bir aktör olarak varlığını sürdürmesine imkan sağlıyor.

FERHAT PİRİNÇÇİ: Yurt dışında sandıklar kurulmaya ve oylar verilmeye başladı. Almanya'da elçilik ve konsolosluklar dışında, nüfusun yoğun olduğu yerlere sandık koyulmasına engellemelerin olduğuna dair haberler var. Buna dair neler söylemek istersiniz?

CEM DURAN UZUN: AK Parti döneminde aslında seçmen kitesinin çok daha genişletildiğini görüyoruz. Son yıllarda yapılan seçme hakkının, siyasi hakların genişletilmesi yolunda atılan birçok adım var idi. Seçmen yaşının küçültülmesi, seyyar sandıklar yoluyla oy kullanamayan kişilerin oy kullanmasının imkanının sağlanması. En önemlisi de yurt dışı seçmenlerinin oy kullanabilmesinin imkanının sağlanması idi.

Bu gelişme seçme hakkını genişletiyor. Siyasal hakları çok güçlendiriliyor. Seçmen havuzunu çok genişletiyor. Yurt dışında yaşayan milyonlarca Türk vatandaşına oy kullanma imkanını sağlıyor. Bu açıdan demokrasinin gelişimi açısından önemli adımlar bunlar. Ancak tabii birçok ülke kendi içerisinde, özellikle Almanya ve bazı Avrupa ülkeleri, Türkiye'nin iç siyasetinin oralarda gündeme gelmesi, seçimlerinin gündeme gelmesini, orada partilerin seçim propagandası yapmasından rahatsızlık duyuyorlar. Ve oradaki seçmen portföyünün büyük oranda AK Parti'yi ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı desteklemesinin de bazı rahatsızlıklar doğurduğunu görüyoruz. Buna yönelik bir bazı engellemeler olsa da bence bütün partilerin şimdiden başladıkları yurt dışı seçmenlere yönelik vaatler ve çalışmaları gördüğümüzde bunun demokrasi açısından önemli bir adım olduğunu düşünüyorum. **K**

Selahattin Demirtaş adına yapılan sosyal medya açıklamaları, Demirtaş tarafından bizzat yapılmıyor. Kendisinin ne sosyal medyaya erişimi var cezaevinden ne de dışarıda kendi sosyal medyasını kullanan kişilere anlık olarak devamlı bir şekilde bilgi verebilmesi mümkün. Selahattin Demirtaş çeşitli davalardan cezalar almış mahkum durumunda.